

LT

LT

LT

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Bruselis, 20.4.2009
KOM(2009) 170 galutinis

**KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI IR EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI**

**dėl Tarybos direktyvos 2004/80/EB dėl
kompensacijos nusikaltimų aukoms taikymo**

[SEC(2009) 495]

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI IR EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI

dėl Tarybos direktyvos 2004/80/EB dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms taikymo

1. ĮŽANGA

Nusikaltimų aukoms Europos Sąjungoje suteikiama teisė į sąžiningą ir atitinkamą kompensaciją dėl jų patirtų sužalojimų, neatsižvelgiant į tai, kurioje Europos bendrijos vietoje buvo įvykdytas nusikaltimas. Tarybos direktyva 2004/80/EB dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms¹ (toliau – direktyva) įdiegiama bendradarbiavimo sistema, palengvinanti galimybę nusikaltimų aukoms gauti kompensaciją tarpvalstybinio pobūdžio bylose. Sistema veikia remiantis valstybių narių schemomis dėl kompensacijų smurtinių tyčinių nusikaltimų, įvykdytų atitinkamose jų teritorijose, aukoms.

Direktyvos 19 straipsnyje nustatyta, kad ne vėliau kaip 2009 m. sausio 1 d. Komisija pateikia Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui šios direktyvos taikymo ataskaitą. Šia ataskaita laikomasi minėto įpareigojimo. Ji apima 2006 m. sausio 1 d.² – 2008 m. gruodžio 31 d.³ laikotarpį.

Siekdama parengti ataskaitą, Komisija paprašė atlikti direktyvos taikymo tyrimą, kurį atliko rangovas⁴. Pagrindinis tyrimo tikslas buvo įvertinti dabartinį direktyvos įgyvendinimo visose valstybėse narėse etapą. Todėl rangovas apžvelgė:

- direktyvos taikymą, įvertinant kompensavimo schemų veikimą;
- direktyvos veiksmingumą, nustatant susijusius veiksnius, taisykles ir procedūras (jeigu tokių yra), sukėlusius įgyvendinimo sunkumų;
- nacionalinės teisės aktų turinį, palyginant valstybių narių kompensavimo schemas; įvertinant, ar valstybių narių kompensavimo schemas atitinka direktyvos nuostatas.

¹ OL L 261, 2004 8 6, p. 15. Pažymėtina, kad šios direktyvos teisinis pagrindas yra EB sutarties 308 straipsnis. Todėl direktyva taikytina visose valstybėse narėse, įskaitant Daniją, kuriai netaikomos pagal EB sutarties IV antraštinę dalį priimanamos Bendrijos priemonės bendradarbiavimo civilinės teisenos klausimais srityje.

² Remiantis direktyvos 18 straipsnio 1 dalimi, valstybės narės turėjo įgyvendinti direktyvą ne vėliau kaip iki 2006 m. sausio 1 d.

³ Ataskaitos priedai pateikti Komisijos tarnybų dariniame dokumente Nr.

⁴ *Matrix Insight*: „The application of Directive 2004/80/EC relating to compensation to crime victims EMPIRICAL REPORT“, 2008 12 12, ir „Direktyvos 2004/80/EB dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms taikymo analizės 2008 m. gruodžio 12 d. apibendrinančioji ataskaita“ (toliau – tyrimas). Su tyrimo medžiaga galima susipažinti http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm.

Be to, direktyvos taikymas buvo svarstomas valstybių narių pagal direktyvos 16 straipsnį paskirtų centrinių ryšių palaikymo atstovybių susitikime, kuris buvo surengtas Europos teisminio tinklo civilinėse ir komercinėse bylose 2008 m. spalio 23 d.

Su direktyva ir visa valstybių narių pagal direktyvos nuostatas pateikta informacija galima susipažinti Europos teisminiame atlase civilinėse bylose (toliau – atlasas)⁵.

2. PAGRINDINIAI DIREKTYVOS ELEMENTAI

Pagal direktyvos 1 straipsnį reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų, jog tuomet, kai smurtinis tyčinis nusikaltimas buvo įvykdytas kitoje valstybėje narėje nei gyvena kompensacijos prašantis asmuo, jis turėtų teisę pateikti prašymą toje valstybėje. Valstybės narės, kurioje gyvena kompensacijos prašantis asmuo, kompetentinga institucija („padedančioji institucija“) padeda kompensacijos prašančiam asmeniui; jos išipareigojimai aukos atžvilgiu išdėstyti direktyvos 5–11 straipsniuose. Padedančioji institucija prašymo nevertina. Vertinimas pavedamas valstybės narės, pagal kurios kompensavimo schemą kreipiasi kompensacijos prašantis asmuo, institucijai („sprendžiančiąjai institucijai“).

Taigi valstybės narės turi įsteigti padedančiąsias ir sprendžiančiąsias institucijas ir paskirti centrinės ryšių palaikymo atstovybes (3 straipsnio 1 ir 2 dalys, 16 straipsnis).

Padedančiosios institucijos atsako už:

- informacijos apie kompensavimo schemą suteikimą potencialiems kompensacijos prašantiems asmenims (4 straipsnis);
- pagalbos kompensacijos prašantiems asmenims teikimą pildant kompensacijos prašymą (5 straipsnis);
- prašymo perdavimą sprendžiančiosioms institucijoms (6 straipsnis);
- bendros pagalbos kompensacijos prašančiam asmeniui suteikimą, jei būtina pateikti papildomus dokumentus (8 straipsnis);
- išklauso, jei to reikalauja sprendžiančioji institucija, surengimą (9 straipsnis).

Sprendžiančiosios institucijos atsako už:

- prašymo gavimo patvirtinimą, nurodant kontaktinį asmenį, atsakingą už klausimo nagrinėjimą, ir apytiksiai laiką, per kurį bus priimtas sprendimas (7 straipsnis);
- padedančiosios institucijos ir kompensacijos prašančio asmens informavimą apie sprendimą (10 straipsnis).

Direktyvos 12 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kompensacijų gavimą tarpvalstybinio pobūdžio bylose turėtų reglamentuoti valstybių narių nacionalinės

⁵

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/cv_information_lt.htm.

kompensacijų schemas. Patikslinant tokių schemų sudėtinės dalis, 12 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad visos valstybės narės „užtikrina, kad jų nacionalinės taisyklės numatytų kompensacijų smurtinių tyčinių nusikaltimų, padarytų atitinkamose jų teritorijose, aukoms schemas, kurios garantuotų sąžiningą ir atitinkamą kompensaciją aukoms.“

Valstybės narės turi užtikrinti, kad potencialūs kompensacijos kompensacijos prašantys asmenys galėtų gauti svarbiausią informaciją apie galimybes prašyti kompensacijos (4 straipsnis). Kompensaciją turi išmokėti valstybės narės, kurios teritorijoje įvykdytas nusikaltimas, kompetentinga institucija (2 straipsnis). Turi būti laikomasi kuo mažiau administracinių formalumų (3 straipsnio 3 dalis), prašymams ir sprendimams perduoti turėtų būti naudojama standartinė forma (14 straipsnis).

3. DIREKTYVOS TAIKYMAS

Kitoje dalyje apžvelgiami įvairūs direktyvos taikymo aspektai, visų pirma pranešimas apie perkėlimo į nacionalinę teisę priemonės, direktyvos laikymasis, direktyvos taikymas ir veiksmingumas, nacionalinės kompensavimo schemas pagal 12 straipsnį. Be to, pateikiamos direktyvos III skyriuje nustatytos būtinos įgyvendinimo priemonės.

3.1. Pranešimas apie perkėlimo į nacionalinę teisę priemonės

Pagal 18 straipsnio 1 dalį valstybės narės turėjo priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie būtini šiai direktyvai įgyvendinti ne vėliau kaip iki 2006 m. sausio 1 d.⁶⁷

Iki minėto galutinio termino perkėlimo į nacionalinę teisę priemonės priėmė 15 valstybių narių: Bulgarija, Danija, Vokietija, Estija, Ispanija, Prancūzija, Airija, Liuksemburgas, Nyderlandai, Austrija, Lenkija, Slovėnija, Suomija, Švedija, Jungtinė Karalystė. 2006 m. pradžioje pranešimus atsiuntė dar 7 valstybės narės (Belgija, Čekija, Kipras, Lietuva, Vengrija, Portugalija ir Slovakija).

Komisija pradėjo pažeidimo procedūrą pagal EB sutarties 226 straipsnį prieš Graikiją, Italiją, Latviją, Maltą ir Rumuniją dėl nepranešimo 2006–2007 m. Po to Italija, Latvija, Malta ir Rumunija, laikydamosi savo įsipareigojimų, pranešė apie perkėlimo į nacionalinę teisę priemonės.

Iki šiol Graikija nepranešė apie direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę priemonės. 2007 m. liepos mėnesį Europos Teisingumo Teismas pripažino Graikiją padarius pažeidimą⁸. 2008 m. Komisija pradėjo procedūrą pagal EB sutarties 228 straipsnį prieš Graikiją, kuri šiuo metu nagrinėjama.

Perkėlimo į nacionalinę teisę priemonės, apie kurias pranešė valstybės narės, išvardytos 1 priede.

⁶ Galutinis terminas Bulgarijai ir Rumunijai buvo 2006 m. gruodžio 31 d.

⁷ Žr. Komisijos tarnybų darbinį dokumentą Nr.

⁸ Byla C-2007/026, *Komisija prieš Graikiją*, 2007 m. liepos 18 d. sprendimas.

3.2. Šios direktyvos laikymasis

Perkėlimo į nacionalinę teisę priemonių atitikties direktyvos nuostatomis vertinimas dar nebaigtas, kadangi pranešimai pateikti pavėluotai. Remiantis šiuo metu turima informacija, padėtis tokia:

1–3 straipsniai. Visos valstybės narės, išskyrus Graikiją ir Italiją, nustatė sistemas, pagal kurias aukos gali pateikti prašymą (1 straipsnis), ir įgyvendino 2–3 straipsnius (atsakingų institucijų įsteigimas ir administracinių procedūrų nustatymas). Atsakingų institucijų sąrašas paskelbtas atlase⁹.

4 straipsnis. 20 valstybių narių perdavė informaciją apie priemones ir metodus, kuriais potencialūs kompensacijos prašantys asmenys galėtų gauti informaciją apie galimybę prašyti kompensacijos. Valstybės narės pateikė informaciją apie savo kompensavimo schemas daugiausia internetu: nacionalinėse svetainėse arba atlase. Jos taip pat parengė informacinius lapelius ir brošiūras. Informavimo priemonės pateiktos 2 priede¹⁰.

5–10 straipsniai. Informaciją apie direktyvos 5–10 straipsniuose nustatytų procedūrų veikimą pateikė 12 valstybių narių: Čekija, Danija, Airija, Ispanija, Kipras, Latvija, Liuksemburgas, Vengrija, Portugalija, Suomija, Švedija, Jungtinė Karalystė.

11 straipsnis. 17 valstybių narių prašymus priima ir ne valstybine (-ėmis) kalba (-omis). Labiausiai priimtina užsienio kalba yra anglų. Ispanija, Prancūzija, Liuksemburgas, Slovėnija ir Slovakija prašymus priima tik savo valstybine (-ėmis) kalba (-omis). Kiekvienos valstybės narės nurodyta informacija apie kalbas pateikta 3 priede¹¹.

3.3. Praktinis direktyvos taikymas ir veiksmingumas

Apie praktinį direktyvos taikymą valstybėse narėse turima nedaug informacijos¹². Toliau pateikiamoje lentelėje nurodyta, kiek tarpvalstybinių prašymų pateikta su padedančiosios institucijos pagalba ir kokių veiksmų ėmėsi sprendžiančioji institucija. Pagrindinė išvada ta, kad iki šiol tokių atvejų buvo labai nedaug.

Valstybė narė	Tarpvalstybinių prašymų skaičius (veikia kaip padedančioji/sprendžiančioji institucija) ¹³
Belgija	1 atvejis / 22 atvejai
Bulgarija	(dar neturima duomenų)
Čekija	0 atvejų / 3 atvejai
Danija	2 atvejai / 2 atvejai
Vokietija	(neturima duomenų)

⁹ Jos taip pat išvardytos „Direktyvos 2004/80/EB dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms taikymo analizės 2008 m. gruodžio 12 d. apibendrinančiosios ataskaitos“ 9.2 skyriuje.

¹⁰ Žr. Komisijos tarnybų darbinį dokumentą Nr.

¹¹ Žr. Komisijos tarnybų darbinį dokumentą Nr.

¹² Rangovo atliktame tyrime dauguma apklaustųjų pageidavo neatsakyti į klausimus apie prašymus, informacijos paraiškas, sprendimus, išklausymus, t. t. Todėl su šiais klausimais susiję duomenys visoje ES yra apytikriai.

¹³ Laikotarpiai, apie kuriuos turima informacijos, skiriasi. Skaičiai pagrįsti tyrimu ir informacija, gauta 2008 m. spalio 23 d. centrinių ryšių palaikymo atstovybių susitikime.

Estija	3 atvejai / 4 atvejai
Graikija	(nuostatos neperkeltos)
Ispanija	(padedančiosios institucijos duomenų nėra) / 48 atvejai
Prancūzija	(padedančiosios institucijos duomenų nėra) / 28 atvejai
Airija	1 atvejis / 31 atvejis
Italija	(institucijos nepaskirtos)
Kipras	(padedančiosios institucijos duomenų nėra) / 2 atvejai
Latvija	2 atvejai / 1 atvejis
Lietuva	3 atvejai / 0 atvejų
Liuksemburgas	0 atvejų / 1 atvejis
Vengrija	0 atvejų / 0 atvejų
Malta	0 atvejų (sprendžiančiosios institucijos duomenų nėra)
Nyderlandai	39 atvejai / 3 atvejai
Austrija	(padedančiosios institucijos duomenų nėra) / 3 atvejai
Lenkija	5 atvejai / 5 atvejai
Portugalija	(padedančiosios institucijos duomenų nėra) / 3 atvejai
Rumunija	1 atvejis / 0 atvejų
Slovėnija	0 atvejų / 1 atvejis
Slovakija	0 atvejų / 0 atvejų
Suomija	6 atvejai / 1 atvejis
Švedija	7 atvejai / 14 atvejų
Jungtinė Karalystė	apie 100 atvejų (sprendžiančiosios institucijos duomenų nėra)

Remiantis tyrimu, kai kurių susijusių duomenų dar nėra todėl, kad kai kurios valstybės narės tik neseniai įgyvendino direktyvą. Kitos susidūrė su įgyvendinimo sunkumais, įskaitant kalbą, žinių apie kitų valstybių narių teisinės sistemas ir procedūras trūkumą, ir skirtingą požiūrį į spartą bei veiksmingumą. Apklausti asmenys taip pat pažymėjo, kad yra labai nedaug palankiai išspręstų prašymų, apie kuriuos būtų galima pasidalyti patirtimi.

Be statistinių rezultatų, galima pateikti tokias pagrindines tyrimu grindžiamas išvadas.

3.3.1. Direktyvos veiksmingumas

Sprendžiančių ir padedančių institucijų nuomonė apie dabartinės sistemos veikimą, centrinės ryšių palaikymo atstovybes, standartinių formų naudojimą, kalbas ir komunikacinių technologijų naudojimą buvo iš esmės teigiama. Tačiau kadangi atsakymų buvo gana nedaug, kilo klausimų, kiek minėti apklausti asmenys faktiškai pasinaudojo sistema.

Sprendžiančių ir padedančių institucijų nuomone, iš esmės jų pagrindinių partnerių veikla veiksminga. Kritiškų pastabų kolegų atžvilgiu turėjo nedaug apklaustųjų. Centrinės ryšių palaikymo atstovybės taip pat buvo įvertintos teigiamai.

Tačiau kompensacijos prašančių asmenų nuomonė apie procedūrą buvo ne tokia teigiama kaip institucijų. Jie teigė, kad prašymo procedūra buvo sudėtinga ir atėmė daug laiko. Kaip pagrindinės problemos buvo nurodyti kalbos barjerai, informacijos

trūkumas ir teisinės pagalbos nebuvimas. Todėl atrodo, kad nepaisant direktyvos 11 straipsnio reikalavimų, kalbos barjerai ir apskritai komunikacija išlieka didžiausia prašymo pateikimo procedūros problema.

3.3.2. *Darbo krūvis ir sprendimai*

Kaip parodyta pirmiau pateiktoje lentelėje, apytikris visoje ES ataskaitiniu laikotarpiu pagal direktyvą pateiktų prašymų skaičius yra labai nedidelis. Tačiau yra požymių, kad 2006–2008 m. gerokai išaugo prašymų, išklausymų ir informacijos paraiškų skaičius. Nepaisant padaugėjusių prašymų, teigiamų sprendimų skaičius iš esmės liko nepakitęs (maždaug 10 %). Remiantis tyrimu, gerokai išaugo tiek prašytų, tiek išmokėtų absoliučių sumų vertės. Kalbant apie prašytas sumas, išmokėtų sumų procentinis dydis labai skiriasi priklausomai nuo metų ir vietovės.

3.3.3. *Organizavimas ir komunikacija*

Tyrimė nurodoma, kad galimybė nagrinėti ir perduoti prašymus bei sprendimus visoje Europos Sąjungoje gerokai skiriasi. Vidutiniškai prašymui perduoti reikia maždaug keturių savaitių ir dviejų savaitių, kol jį gauna sprendžiančioji institucija. Prašymų pateikti tolesnę informaciją atveju gali prireikti laukti iki keturių mėnesių.

Atrodo, kad naudojant komunikacines technologijas išaugo išklausymų skaičius, tačiau nežymiai. 2006 m. buvo išklaustyta apie 10 % asmenų, o 2007 m. – 19 %. Sunkumų sukėlusių telekonferencijų arba vaizdo konferencijų atvejų užregistruota nedaug. Ženkli sprendžiančiųjų institucijų mažuma (1/4) taip pat pageidavo naudoti e. pašta ir faksą.

Pagaliau dauguma apklaustųjų pareiškė, kad yra patenkinti vartojama kalba. Tačiau ženkliai mažuma (apie 1/4) išreiškė susirūpinimą, buvo pateikta pasiūlymų, kaip pagerinti padėtį, įskaitant naudojimąsi gimtosios kalbos vertėjų žodžiu paslaugomis.

3.3.4. *Mažas pateiktų prašymų skaičius*

Remiantis atliekant tyrimą gautais duomenimis, tikėtina, kad tik nedidelė dalis aukų bandė pateikti prašymus dėl kompensacijos gavimo tarpvalstybinio pobūdžio bylose.

Galimi to paaiškinimai – nežinojimas, kad egzistuoja schemos ir nenoras kreiptis į kompetentingą agentūrą (padedančiąją instituciją). Be to, susiję veiksniai – kalbos, suvokiamos kaip barjerai, nemokėjimas, centralizuoto informacijos šaltinio nebuvimas ir dviejų agentūrų dalyvavimas – taip pat galėjo lemti tai, kad per procedūrą buvo pateikta labai mažai prašymų¹⁴.

¹⁴ Kitos bendresnio pobūdžio nedidelio pateiktų prašymų skaičiaus (t. y. didelio atsiimtų prašymų skaičiaus) priežastys nurodytos tyrimė.

3.4. Valstybių narių kompensavimo schemos (12 straipsnis)

3.4.1. Nacionalinės kompensavimo schemos

12 straipsnyje visų pirma reikalaujama, kad valstybėse narėse būtų nustatytos kompensacijų smurtinių tyčinių nusikaltimų, padarytų atitinkamose jų teritorijose, aukoms schemos.

Atrodo, kad visos valstybės narės, išskyrus Graikiją, vykdo šį įpareigojimą.

3.4.2. Baudžiamosios veikos, kurioms taikomos schemos, ir 12 straipsnyje numatyta „sąžininga ir atitinkama kompensacija“

Tyrime ir Europos teismo tinklo civilinėse ir komercinėse bylose svetainėje¹⁵ pateikta daugybė informacijos apie nacionalines kompensavimo schemas. Toliau apžvelgiama dabartinė tipinė nacionalinių kompensavimo schemų praktika, atsižvelgiant į du esminius aspektus, būtent „baudžiamųjų veikų“, kurioms taikomos schemos, ir „sąžiningos bei atitinkamos kompensacijos“ klausimus.

Visos valstybės narės, išskyrus Graikiją, numato kompensacijas nuo tyčinių nusikaltimų žmogui nukentėjusiems asmenims. Kalbant apie tyčinių nusikaltimų žmogui, kurie baigėsi aukos mirtimi, aukų šeimos narius, schemų, kuriose numatyti mirtini sužalojimai, yra dvigubai daugiau, nei tų, į kurias jie neįtraukti. Daugumos valstybių narių schemose netyčiniai aukų arba jų šeimos narių sužalojimai nenumatyti.

Daugumoje valstybių narių numatytos kompensacijos kūno sužalojimo ir mirties atveju. Taip pat dauguma valstybių narių į savo schemas įtraukė ligas bei psichines traumas.

Daugeliu atvejų kompensacijas gali gauti ir aukos, ir artimi jų giminaičiai (žmogžudystės atveju).

Visos valstybės narės, išskyrus dvi, nustatė terminą kompensacijos prašymui užpildyti bei pateikti, dauguma valstybių (3:1) numatė, kad tam tikromis aplinkybėmis tas terminas gali būti pratęstas. Šios aplinkybės iš esmės priklauso nuo nusikaltimo padarinių aukos sveikatai.

Tačiau dauguma valstybių narių (2:1) nenustatė jokios minimalios kompensacijos sumos, o tose valstybėse, kurios taip padarė, minimali riba labai skiriasi.

Nė vienoje schemoje nenustatyta, kad teisė gauti kompensaciją įgyjama tik išnagrinėjus baudžiamąją bylą ir nustačius kaltininką, todėl beveik visose schemose reikalaujama, kad auka praneštų apie nusikaltimą policijai. Tačiau schemų, kuriose numatytas terminas tokiems pranešimams pateikti, yra beveik tiek pat, kiek schemų, kuriose terminas nenustatytas. Schemų, kuriose toks terminas nustatytas ir numatyta galimybė jį pratęsti, yra beveik tiek pat, kiek schemų, kuriose termino pratęsimo galimybė nenumatyta.

¹⁵

http://ec.europa.eu/civiljustice/comp_crime_victim/comp_crime_victim_gen_lt.htm.

Beveik visose schemose nustatyta, kad aukoms, kurios tam tikru būdu padėjo atsirasti aplinkybėms, lėmusioms žalą, gali būti sumokėta mažesnė kompensacija arba jų prašymas gali būti iš viso atmestas. Tačiau daugumoje schemų (4:1) nenustatytas savaiminis draudimas išmokėti kompensaciją (visą arba jos dalį) teistoms aukoms.

Tyrime respondentų buvo klausiama, ar, jų nuomone, schemose buvo numatyta direktyvoje reikalaujama „sąžininga ir atitinkama kompensacija“. Į klausimą atsakė mažiau nei pusė sprendžiančiųjų institucijų. Atsakiusieji teigė, kad jų schemas atitiko šį reikalavimą.

Respondentams buvo pateikti klausimai, susiję su kompensacijų, numatytų pagal jų schemas, vertinimu ir apimtimi. Daugumos apklaustųjų (2:1) nuomone, kompensacija įvertinama atsižvelgiant į nacionalinės teisės nuostatas, reglamentuojančias žalos atlyginimą kūno sužalojimo arba mirties atveju. Kai kuriose schemose nustatytas kompensacijos už konkrečios rūšies žalą dydis.

Daugumoje schemų kompensacija numatyta ne tik už neturtinę, bet ir už turtinę žalą, atsiradusią dėl nusikaltimo (pvz., už negautas pajamas), daugelyje numatyta kompensacija už ilgalaikį nedarbingumą. Daugumoje schemų taip pat numatyta kompensacija išlaikomiems asmenims už neturtinę (artimųjų netektis) ir turtinę (maitintojo netektis) žalą.

Daugumoje schemų (4:1) bet kuriuo atveju nustatyta maksimali visos kompensacijos suma, tačiau teigiami ir neigiami atsakymai į klausimą, ar reikėtų nustatyti didžiausią kompensacijos sumą už negautas pajamas, pasiskirstė po lygiai.

Kompensacijos prašantis asmuo gali gauti kompensaciją iš dar dviejų šaltinių. Pirmasis susijęs su galimybe gauti žalos atlyginimą iš kaltininko. Nacionalinėje teisėje gali būti nustatyta, kad kompetentinga agentūra už auką gali pareikšti civilinį ieškinį kaltininkui. Tyrimas parodė, kad nedidelė dauguma valstybių savo schemose nėra nustačiusios reikalavimo aukoms imtis reikiamų priemonių siekiant, kad kaltininkas atlygintų nuostolius. Antrasis šaltinis yra papildomos kompensacijos, kurias kompensacijos prašantis asmuo gali gauti iš valstybės, savo darbdavio arba draudimo. Šiuo atžvilgiu respondentai pripažino, kad schemomis reikėtų siekti užkirsti kelią dvigubam žalos atlyginimui.

Nors kompensavimo schemas yra sudėtingos ir įvairiose valstybėse narėse skiriasi, atrodo, kad visos tyrime apžvelgtos valstybės narės yra nustačiusios veikiančias kompensacijų smurtinių tyčinių nusikaltimų aukoms schemas.

Kalbant apie sąžiningos ir atitinkamos kompensacijos reikalavimą, tyrime apklausti asmenys sutiko, kad valstybių narių „sąžiningų ir atitinkamų kompensacijų smurtinių tyčinių nusikaltimų aukoms“ nuostatos iš esmės sutapo.

- Visi apklaustieji nurodė, kad kompensacija smurtinių tyčinių nusikaltimų žmogui aukoms numatyta.
- Dauguma valstybių narių į savo kompensavimo schemas neįtraukia netyčinės žalos.

- Daugumoje valstybių narių numatytos kompensacijos kūno sužalojimo ir mirties atveju.
- Taip pat sutariama, kad į schemas turėtų būti įtrauktos ligos ir psichinės traumos.
- Labai dažnai atitinkama būtiniausiam reikalavimui, kad teisę gauti kompensaciją turi ir aukos, ir artimi jų giminaičiai (žmogžudystės atveju).
- Visos sprendžiančiosios institucijos, išskyrus dvi, pranešė nustačiusios terminą kompensacijos prašymui užpildyti bei pateikti.
- Beveik visose schemose nustatyta, kad aukoms, kurios padėjo atsirasti aplinkybėms, lėmusioms žalą, gali būti sumokėta mažesnė kompensacija arba jų prašymas gali būti iš viso atmestas.
- Daugumos nuomone (nors būtiniausiuose reikalavimuose tai nenustatyta), teistoms aukoms neturėtų būti nustatytas savaiminis draudimas išmokėti kompensaciją.
- Daugumoje schemų kompensacija numatyta už turtinę žalą, atsiradusią dėl nusikaltimo, daugelyje numatyta kompensacija už ilgalaikį nedarbingumą.
- Kai kuriose schemose nustatytas kompensacijos už konkrečios rūšies žalą dydis.
- Daugumoje schemų bet kuriuo atveju nustatyta maksimali visos kompensacijos suma.

4. ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS PAGAL DIREKTYVOS III SKYRIŲ

13 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad valstybės narės nusiųstų Komisijai padedančiųjų ir sprendžiančiųjų institucijų sąrašą, nurodytų 11 straipsnyje minimas kalbas, informaciją, nustatytą pagal 4 straipsnį, kompensacijos prašymo formas.

13 valstybių narių atsiuntė visą reikalaujamą informaciją: Belgija, Čekija, Danija, Airija, Prancūzija, Latvija, Vengrija, Nyderlandai, Austrija, Portugalija, Slovakija, Švedija, Jungtinė Karalystė. Kitos dar turi papildyti informaciją.

Todėl Komisija, laikydamasi 13 straipsnio 2 dalies, parengė vadovą su tokia informacija. Vadovas išverstas į visas kalbas ir paskelbtas internete – atlase. Jis nuolat atnaujinamas atsižvelgiant į vėlesnius papildymus ir pakeitimus, apie kuriuos pranešė valstybės narės.

Standartinės prašymų ir sprendimų perdavimo formos, numatytos 14 straipsnyje, parengtos 2006 m. balandžio 19 d. Komisijos sprendimu 2006/337/EB¹⁶.

16 straipsnyje minimos centrinės ryšių palaikymo atstovybės susitiko vieną kartą – 2008 m. spalio 23 d.

¹⁶ OL L 125, 2006 m. gegužės 12 d., p. 25.

5. IŠVADOS

Remdamasi pirmiau nurodytais nustatytais faktais, Komisija pateikia tokias išvadas dėl direktyvos taikymo.

- Kalbant apie direktyvoje reikalaujamas nacionalines kompensavimo schemas, paaiškėjo, kad valstybės narės yra nustačiusios sąžiningas ir atitinkamas kompensacijas smurtinių tyčinių nusikaltimų aukoms. Visose valstybėse narėse iš esmės tinkamai laikomasi direktyvos nuostatų.
- Kalbant apie procedūrinius direktyvos aspektus, susijusius su kompensacijų gavimu tarpvalstybinio pobūdžio bylose, sprendžiančiųjų ir padedančiųjų institucijų nuomonė apie dabartinės sistemos veikimą, įskaitant centrinės ryšių palaikymo atstovybes, naudojamas standartines formas, kalbas ir komunikacines technologijas, yra iš esmės teigiama. Tačiau kompensacijos prašančių asmenų nuomonė apie procedūrą ne tokia teigiama kaip institucijų. Dauguma mano, kad prašymo procedūra sudėtinga ir atima daug laiko, o kalbos barjerai ir apskritai komunikacija yra didžiausios kliūtys siekiant palengvinti galimybę aukoms pateikti kompensacijos prašymus.

Todėl Komisija laikosi nuomonės, kad reikėtų patobulinti direktyvos veikimą atsižvelgiant į šiuos jos taikymo aspektus.

- Valstybės narės turėtų rinkti duomenis apie direktyvos taikymą, kad galėtų geriau įvertinti procedūros veiksmingumą.
- Valstybės narės, kiek įmanoma, turėtų užtikrinti, kad piliečiams būtų pateikiama daugiau informacijos apie direktyvą ir nacionalines kompensavimo schemas, kadangi paaiškėjo, kad per mažai galimų kompensacijos prašančių asmenų žino savo teises.
- Be to, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad būtų laikomasi direktyvoje nustatytų kalbos reikalavimų, siekiant kuo veiksmingesnės procedūros kompensacijos prašantiems asmenims.
- Pagaliau svarbu, kad svarbiausi nacionalinių kompensavimo schemų elementai būtų aiškūs ir skaidrūs. Šis reikalavimas visų pirma taikomas į schemas įtrauktiems nusikaltimams ir su jais siejamai žalai. Atlase ir Europos teismo tinklo civilinėse ir komercinėse bylose svetainėje jau pateikta daugybė informacijos apie nacionalines kompensavimo schemas. Tačiau reikėtų įvertinti, ar būtina dar labiau tobulinti šiose svetainėse skelbiamą informaciją apie direktyvą ir nacionalines kompensavimo schemas.

Praėjo nedaug laiko ir sukaupta nedaug praktinės direktyvos taikymo patirties, todėl Komisija neketina siūlyti pakeisti direktyvą, tačiau mano, kad galima tobulinti jos įgyvendinimą, remiantis galiojančiomis jos nuostatomis. Be to, Komisija pasinaudos Sutartyje nustatytais įgaliojimais ir paragins valstybes nares pašalinti galimus priemonių trūkumus.

LT

LT